

Frans Kusse en Gio Meijer

Wat is homeopathie en welke plaats heeft deze behandelmethodede in de gezondheidszorg?

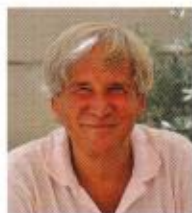
Geschiedenis en filosofie

Homeopathie als behandelmethodede binnen de geneeskunde wordt gekenmerkt door het toepassen van de *similiaregel* en het speciale bereidingsproces, het potentiëren.

De *similiaregel* luidt: het gelijkende wordt door het gelijkende genezen oftewel *Similia similibus curentur*. Deze regel werd als zodanig al beschreven door 'de vader van de geneeskunde', Hippokrates van Kos (ca. 460-377 v.Chr.) en later door de middeleeuwse arts en chemicus Paracelsus (1493/1494-1541).

Samuel Hahnemann (1755-1843) heeft deze behandelmethodede toegankelijk gemaakt. Hij was een bijzonder mens en een consciëntieus wetenschapper. Naast geneeskunde had hij ook scheikunde gestudeerd. Hij beheerste acht verschillende talen en omdat hij niet tevreden was met de wijze waarop geneeskunde in die tijd bedreven werd, verdiende hij na het behalen van zijn artsexamen zijn geld als bibliothecaris en vertaler. Zo was hij in staat de belangrijkste geneeskundige werken uit zijn tijd en uit de geschiedenis te bestuderen, op zoek naar de best mogelijke behandelingsmethodeden.

Met dank aan **Ton Nicolai**, arts en coördinator van EUROCAM, het samenwerkingsverband van de meeste Europese koepelorganisaties van artsen, therapeuten en patiënten in de complementaire geneeskunde, **Lex Rutten**, homeopathisch arts en onderzoeker, en **Christien Klein-Laansma**, homeopathisch arts en onderzoeker.

Frans Kusse is arts voor integrale geneeskunde in Amsterdam, gespecialiseerd in homeopathie.

Gio Meijer is arts voor integrale geneeskunde in Amsterdam, gespecialiseerd in homeopathie.

Ontdekking similiaprincipe

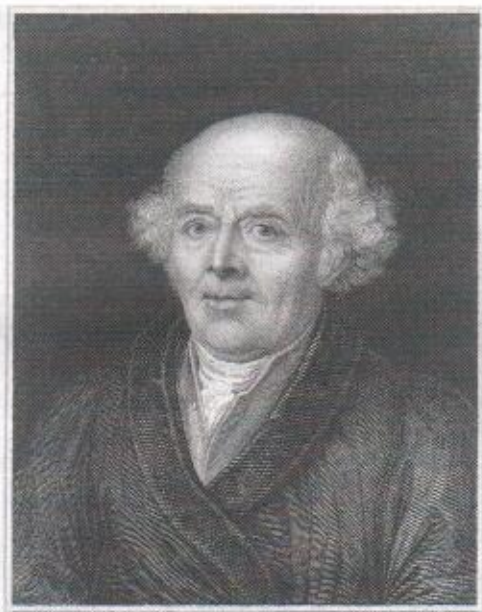
Het was al enige tijd bekend dat kinine werkzaam was bij malaria en de Schotse farmacoloog Cullen beweerde in een leerboek dat de werkzaamheid van dit geneesmiddel te danken was aan de bittere smaak die de maag zou versterken. Hahnemann twijfelde aan deze verklaring en nam zelf kinine in om het effect te observeren. Hij ontwikkelde daarop een beeld dat paste bij malaria tertiana (derdedaagse koorts). Deze ervaring en zijn kennis van de medische literatuur brachten hem ertoe dit fenomeen – dat hij de *similiaregel* noemde – verder te bestuderen. In 1796 verscheen zijn eerste publicatie over dit onderwerp. Vanuit zijn scheikundige achtergrond kende hij alle destijds bekende beschrijvingen (829) van arsenicumvergiftigingen. Het was de kwaliteit van Hahnemann dat hij de gelijkenis herkende met het cholerabeeld: buikpijnklachten met waterdunne diarree, uitputting, uitdroging, koorts en angstige rusteloosheid. Bij de eerstvolgende cholera-epidemie die de streek aandeed waar hij woonde, was dit een van de geneesmiddelen die hij voorschreef – naast Cuprum (koper) en Veratrum album (wit nieskruid) – en verreweg de meeste van zijn patiënten bleven in leven, in tegenstelling tot de zieken die zich tot andere artsen hadden gewend. Zijn naam was daarmee gevestigd.

Similiaregel en homeopathie

Door voortdurende studie en observatie ontwikkelde hij op basis van deze *similiaregel* een behandelmethodede die niet alleen heel effectief bleek te zijn bij acute ziekten zoals cholera, maar ook bij tal van chronische aandoeningen. Hij schreef over zijn bevindingen twee werken die nog steeds de basis vormen van de homeopathie wereldwijd, in het Nederlands vertaald als *Het organon der geneeskunde* en *De chronische ziekten*.^{1,2)}

De essentie van de homeopathie is het zoeken en vinden van dát geneesmiddel dat in staat is het zelfherstellend vermogen optimaal te stimuleren. Wat Hahnemann door zijn eigen ervaringen en van zijn groeiende groep volgende artsen ontdekte, was dat het geneesmiddel om die reden zo goed mogelijk moet passen bij zowel de fysieke als de psychische kenmerken van de betreffende patiënt. *Personalised medicine avant la lettre!*

Een goede reguliere diagnose is van belang voor de

Samuel Hahnemann, 1755-1843, wikimedia commons, DP

prognose en de afweging of er ook andere maatregelen (reguliere medicatie, chirurgie e.d.) moeten worden toegepast. Voor het stellen van de homeopathische diagnose, het vinden van het passende geneesmiddel, vormt deze diagnose een hulpmiddel maar is niet voldoende.

Similiaregel en reguliere geneeskunde

Zonder dat deze regel expliciet wordt gebruikt, is de similiaregel ook terug te vinden binnen de reguliere farmacologie, zoals in de begrippen *hormesis*, de zogenaamde paradoxale reacties op geneesmiddelen en het *rebound-effect*, het in ernstiger mate terugkeren van de klachten na het staken van de medicatie. Een mooi voorbeeld van het eerste is de werking van methylfenidaat, (bekend onder de merknaam Ritalin), een wekamine dat bij de meeste mensen onrust opwekt maar bij mensen met ADHD juist rustgevend werkt.

In de dagelijkse praktijk kennen we vele voorbeelden van de similiaregel. Enkele voorbeelden:

Koffie maakt je – kortdurend - wakker en helder, maar na enige tijd later word je juist slaperiger en is er een nieuwe koffiepauze nodig. Bij inslaapproblemen met heldere, wakkere gedachten, kan daarom homeopathisch *Coffea*, volgens de homeopathische methode bereid van de koffieboon, helpen om in te slapen.

Bij het snijden van een ui kun je brandende, tranende ogen krijgen. Bij allergie met tranende brandende ogen kan het homeopathische middel gemaakt van de ui, *Allium cepa*, verlichting geven.

Het bereiden van homeopathische geneesmiddelen, het potentiëren

Het tweede kenmerk van de homeopathische behandelmethodes is de bereiding van de geneesmiddelen. Wij noemen dat *potentiëren*. Dat is een bereidingswijze waarbij de oorspronkelijke stof verdund wordt terwijl de oplossing ondertussen geschud wordt. Hahnemann heeft dit ontwikkeld om het toxische effect van de stof te elimineren.

Om u even in herinnering te brengen: hij gaf arsenicum aan kwetsbare zieke en uitgedroogde mensen met cholera. Overdosering van deze stof zou vanwege de grote giftigheid fataal zijn. Om die reden maakte hij een verdunding, terwijl hij de oplossing krachtig schudde.

De observatie van Hahnemann en vele homeopathisch werkende artsen na hem was dat een hogere potentie, een vele malen verdund en geschud middel, een langer en dieper effect gaf. Zelf verklaarde hij deze werking als volgt. Door dit potentiëeringsproces neemt de chemische, giftige werking af maar wordt de geneeskrachtige werking sterker. De stimulerende werking op het zelfherstellend vermogen neemt toe. Zoals uit recente onderzoeken is gebleken, bevat een hoge potentie, ook boven het getal van Avogadro³⁾, nog steeds informatie die door specifieke meetmethoden kan worden waargenomen.⁴⁾ Water, het oplosmiddel bij uitstek, speelt hierbij een belangrijke rol. Potentiëren wordt gedaan in stappen. Bij een D-potentie (decimale potentie) gebeurt dit in stappen van 1 op 10 en bij een C-potentie (centisemale potentie) in stappen van 1 op 100. Later ontwikkelde Hahnemann de LM-potentie (1 op 50.000) waarmee hij probeerde zo mild en tegelijkertijd sterk mogelijk het zelfherstellend vermogen te stimuleren.

Visie

De homeopathische visie op ziekte is dat er bij ziekte sprake is van een verstoring van het natuurlijke, dynamische evenwicht. Door de juiste informatie kan het zelfherstellend vermogen dat ieder levend organisme bezit gestimuleerd worden waardoor de balans (*homeostase*) wordt hersteld en het lichaam wordt geholpen de ziekte te overwinnen en daarmee de klachten zover dat mogelijk is te laten verdwijnen.

Reguliere en homeopathische diagnose, een integrale diagnose

Zoals gezegd is een reguliere diagnose van belang voor de prognose en de afweging of er ook andere maatregelen moeten worden toegepast, zoals reguliere medicatie en/of chirurgie. Deze diagnose is voor een homeopathisch arts zeker een hulpmiddel maar niet voldoende. Naast een reguliere diagnose is een individuele homeopathische diagnose nodig die veel meer aspecten omvat. De

